

Winter

In dit nummer:

- **Hoe is het op ons land?**
- **Plantdagen**
- **Nationale Boomfeestdag in Milsbeek**
- **Windstress wat is dat?**
- **Bramen**
- **Ons filmpje**
- **Andere filmpjes**

Hoe is het op ons land?

De kou is weer in het land. Ook op ons land. Het ziet er prachtig uit. En de jonge aanplant heeft het te doen met deze temperatuur. Vanzelfsprekend hebben we alleen bomen en struiken geplant die goed tegen de vorst kunnen. Het is nu, in de winter, de ideale tijd voor het planten van bomen en hagen. Alle bomen en planten zijn nu in rust. Dat betekent dat ze geen

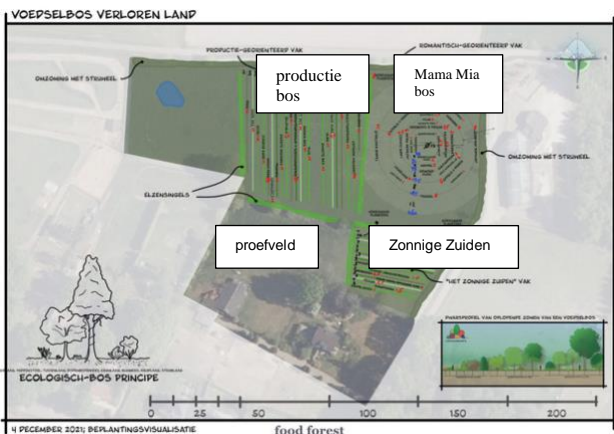
energie stoppen in de aanmaak van nieuwe bladeren. Het wortelstelsel van deze bomen en planten ontwikkelt zich wel. Wanneer je bomen plant met vorst of bij vriesweer, gebeurt er ondergronds erg veel. Alle energie van de planten wordt gestopt in het ontwikkelen van nieuwe, jonge haarwortels. Zo is de boom sterk in het voorjaar wanneer de blaadjes aan de

bomen komen. Ik vertrouw erop dat het goed komt! Tegelijkertijd geniet ik weer erg van dit seizoen. De rust, de stilte, de bijzondere kleuren en vormen, de ganzen die overvliegen. Er moet niks, nu de planten van dit jaar er weer in zitten. Ik loop ze nog allemaal even na. De geënte boompjes krijgen een boombeschermer. Ik plaats stokken zodat ik de boompjes en struiken in de zomer terug kan vinden. We ruimen de slangen op, die ik tijdens de afgelopen zomerdroogte gebruikt heb. En dan is het echt stil.

Plantdagen

De afgelopen maanden hebben Henk en ik samen met Erik en Merlijn van Food Forest Factory nagedacht over welke bomen en struiken nog

ontbreken in ons voedselbos. Het eerste plantplan is nog steeds richtinggevend. We leren van wat we de eerste jaren hebben zien gebeuren. Het blijkt dat de planten op ons ‘Zonnige Zuiden’, het stuk land dat het dichtst bij ons huis ligt, het minst goed zijn aangeslagen. De grond bestaat daar niet uit klei, maar uit zand. Onze conclusie: dit deel heeft nog wat langer tijd nodig om zich te ontwikkelen. Dus zullen we dit jaar dit deel met rust laten. En alleen pioniers laten groeien, om de bodem te verbeteren. We hebben zo’n 100 pioniers geplant (lijsterbessen, vuilbomen en berken). Ik

heb deze 100 pioniers mee geoogst en opgehaald via [Meerbomen.nu](https://www.meerbomen.nu). Deze vrijwilligersorganisatie zet zich in om zoveel mogelijk kansloze zaailingen te redden uit bossen en vakantieparken en deze te herplanten. Op deze manier leveren ze een substantiële bijdrage

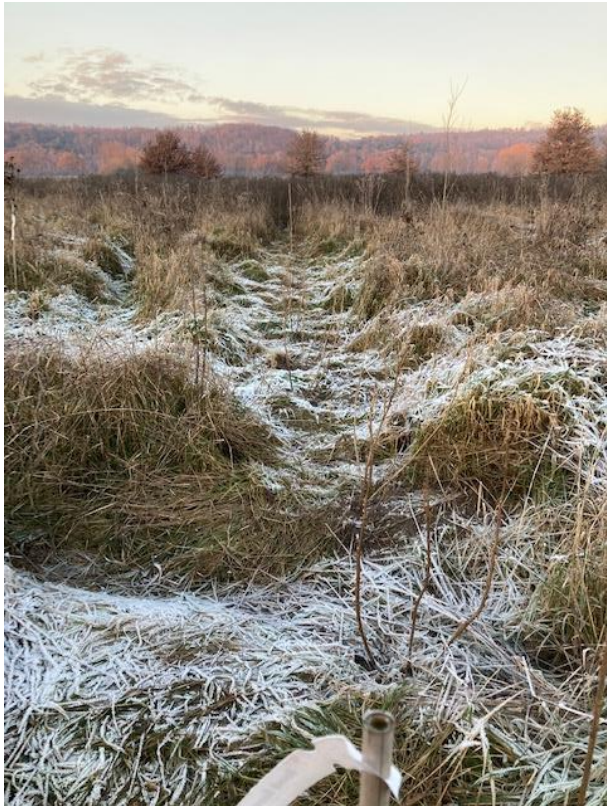
aan het planten van meer bomen in ons land. Mooie club, met een prima doelstelling. Mocht je nog tijd en zin hebben om iets nuttigs te doen... Op www.meerbomen.nu kun je goed zien waar geoogst kan worden en waar hulp nodig is. Via hun website kun je je aanmelden om mee te gaan oogsten in de buurt van jouw woonplek. Dus... dit jaar houden we het bij de pioniers in het Zonnige Zuiden. Onze voedselbos-planten hebben we geplaatst in ons ‘Productiebos’ en in het ‘Mama-Miabos’ gedeelte van ons voedselbos.

Met plezier kijken we terug op de

plantdag van het vorig jaar. Dit jaar doen we het toch net wat anders. We planten gedurende twee dagen op de

laatste donderdag en vrijdag van november. Meer dagen, minder planters, een rustiger tempo. Eens

kijken hoe dat gaat. En het gaat! De sfeer is goed, we hebben plezier, het weer werkt mee en in twee dagen hebben we zo'n 350 bomen en struiken geplant. Ze zitten goed in de grond. Mooi zo. Dankjewel planters!!

Nationale Boomfeestdag in Milsbeek

Jaarlijks vieren we in Nederland de Nationale Boomfeestdag. Het is de bedoeling dat kinderen van groep zes, van negen en tien jaar oud, meer te weten komen over bomen. In Milsbeek hebben op 16 november ruim twintig kinderen drie bomen geplant. De kinderen komen van basisschool De Drie Vijvers. Toeval (of niet) gebeurde dat op de Teelebeekstraat, naast ons voedselbos, waar wij inmiddels zelf al zo'n 3500 bomen en struiken hebben geplant. Wij keken onze ogen uit! Dit planten ging wel heel anders dan het planten bij ons. Een dag van tevoren maakten mensen van de gemeente

Gennep met een graafmachine drie gigantische gaten, hieronder zie je er één. Ze waren wel 2 x 2 meter en ½ meter diep. Naast de gaten lagen de bomen klaar. Twee grijze elzen en een

lindeboom. De bomen zijn een paar meter hoog en hebben een ingepakte kluit. Wat een kajoekels.

Op de dag zelf komen de kinderen rond een uur of tien in groepjes aangelopen. Op dat moment hebben ze al een route van een uur afgelegd en allerlei vragen over de natuur beantwoord. De vragen zijn opgesteld door de IVN.

Wethouder Frank Pubben heeft een krukje meegenomen en gaat tussen de kinderen zitten en vertelt zijn verhaal. Een handpop, zijn vriendje, de boom helpt hem daarbij. Dat gaat echt leuk. Daarna gaan de kinderen planten.

Ze plaatsen de bomen in de gaten en maken de bomen met banden vast aan de door hen zelf versierde palen. En daarna: gaten dichtgooien maar! Het is een vrolijk en actief

gebeuren en eindigt met chocolademelk voor iedereen. Inmiddels zijn de drie bomen hun laatste blaadjes kwijtgeraakt en kunnen ze aan hun welverdiende winterslaap beginnen.

Windstress, wat is dat?

In het filmpje over ons voedselbos, zie verderop in deze Nieuwsbrief, neem ik de term windstress in mijn

mond. Ik kreeg daar een paar opmerkingen over. Wat is dat nou weer, windstress?

Planten kunnen last hebben van de kracht die wind op de stengels en de bladeren uitoefent. Andersom: Planten groeien vaak beter, dragen meer vruchten als ze in de luwte staan, als er beschutting om ze heen staat. Op ons proefveld heb ik verschillende planten uitgetoet. De amandelboom, boksdooorn en duindoorn blijken het niet te redden. We vermoeden dat de wind daarbij een grote rol heeft gespeeld. Toen we begonnen met ons voedselbos was het proefveld een open grasveld waar niks de wind in de weg stond. De wind levert stress op voor de meeste planten. In ons filmpje kun je de

effecten zien. Vandaar de overwogen en door ons van harte ondersteunde keuze om verschillende windsingels in het voedselbos te plaatsen. Van noord naar zuid en van oost naar west. Binnen deze singels ontstaat langzamerhand -in de loop van de jaren!- een gunstiger microklimaat, waar planten goed gedijen, lekker kunnen groeien. Geduld hebben, telkens weer!

Bramen

We hebben op verschillende plekken in ons voedselbos te maken met bramen. Bramen doen het goed op stikstofrijke grond. Onze grond is stikstofrijk, omdat hier vroeger paarden hebben gelopen. Dus: veel bramen op ons land (en ook brandnetels en berenklauwen, die het ook goed doen op stikstofrijke grond). De meeste mensen zullen wel weten dat bramen struiken zijn, waaraan vruchten groeien die je kunt eten. Als ze in de zon staan tenminste. Op zich is dat goed. Maar braamstruiken zijn ook woekeraars, die heel snel een stuk terrein kunnen overnemen en dan moeilijk weer weg te halen zijn. Ze hebben wortels die onder de grond hun weg zoeken. Ze hebben uitlopers die als ze de grond raken weer nieuwe wortels maken en ze hebben overal harde stekels, die pijn kunnen doen en het verwijderen van bramen bemoeilijken. Bij ons zitten de bramen onder andere langs de rand van het voedselbos. Daar kunnen ze geen kwaad, zolang ze niet het voedselbos "in" groeien, omdat ze dan de planten van het voedselbos verdringen. Daarom lopen wij een paar keer per jaar langs de randen van het voedselbos, halen de uitlopers die het voedselbos "in" kruipen weg en buigen die uitlopers allemaal over de rand heen het voedselbos "uit". Verder zit er een heel bramenbos

achter onze grote schuur, zie de foto hieronder. Helaas zitten er nauwelijks bramen aan deze struiken. Twee jaar geleden hebben we dat bramenbos helemaal weggehaald. Kennelijk niet goed genoeg, want het is in volle omvang weer terug. Nog groter dan het eerder was, lijkt het. (snoeien = groeien!!) Twee jaar geleden hebben we ook een aantal andere stikstofbinders geplaatst, Twee brems en een stuk of tien olijfwilgen. Van de brems en de olijfwilgen is heel weinig over. De bramen hebben ze overwoekerd. Dat bramenbos willen we dus deze winter opnieuw weghalen en dan veel meer aandacht besteden aan het verwijderen van alle wortels. Op dezelfde plek gaan we dan andere planten en boompjes zetten, die ook

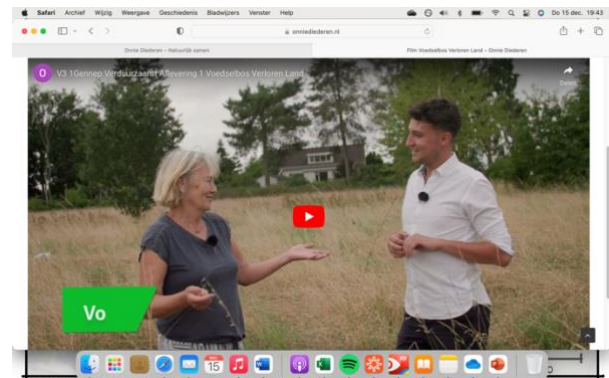

van stikstof houden en de eventuele bramen die toch nog opkomen kunnen verdringen. Hoe lastig dat verwijderen van bramen is bleek wel rondom onze kleine vijver in de voortuin. Daar heeft Onnie alle bramen rücksichtsloos verwijderd. Dacht ze. Helaas moet ze het regelmatig en nauwkeurig bijhouden. Voorlopig. De bramen laten zich niet zomaar weghalen. Ons mantra bij het voedselbos is: *Niet ingrijpen, laat de natuur haar gang gaan, dan komt het goed. Er ontstaat een evenwicht, maar dat gaat niet van vandaag op morgen....*

We zeggen er dan zachtjes bij: *dat geldt niet als het om bramen gaat....*

Een leuk filmpje over ons voedselbos

In het kader van 'Gennepep Verduurzaamt' heeft de gemeente Gennepe opdracht gegeven om een aantal filmpjes te maken over duurzame projecten in de gemeente. Het eerste filmpje in die reeks gaat over Voedselbos Verloren Land. Het is een heel relaxte video geworden van 10 minuten, waarin presentator Dirk Jeurissen van CULT met Onnie praat over het voedselbos en in beelden laat zien hoe dat er uit ziet. Daarbij komen vragen aan bod als:

Wat is een voedselbos precies? Hoe kom je erbij om een voedselbos te beginnen? Hoe ga je om met ongewenste "gasten"? Wanneer is zo'n voedselbos zelfvoorzienend? Wat zijn de voordelen van een voedselbos? We gaan er hier niet te veel over zeggen: kijk zelf maar. Wel leuk om te horen wat jullie ervan vinden. Het filmpje is te zien op de website van de gemeente Gennepe, op YouTube, op LinkedIn en ook op de homepage van onze website.

Andere leuke video's over voedselbossen

Als je meer wat 'andere' filmpjes over voedselbossen wilt zien, kun je goed terecht op internet. Hieronder vind je

drie voorbeelden:

Klokhuis over Ketelbroek

Bekijk om te beginnen de video op YouTube (5:31, 2020) over het Voedselbos Ketelbroek van Wouter van Eck met als Titel: [Het voedselbos als toekomst.](#)

Er bestaat ook nog een drie keer zo lange versie van dezelfde video (14:45) die te vinden is op [school-tv](#) inclusief een aantal grappige sketches.

Kinderen in Emmeloord

Vervolgens is er een net wat andere [website over Voedselbos Emmeloord](#). Op die website vind je ook een aantal video's. Bijvoorbeeld een [introductievideo](#) basisscholen van ruim 4 minuten. Een langere video over [het voedselbos](#) Emmeloord. En een korte video voor kinderen [Kijken in het voedselbos](#).

Voedselbosjes IVN

Tot slot de [website](#) Voedselbosjes van de IVN. Een "voedselbosje" is 25 – 30

vierkante meter vol met verschillende soorten, vaak eetbare bomen, struiken en kruiden. Zoals het woord al zegt is een voedselbosje dus een heel klein voedselbos. In vergelijking: Ons voedselbos is 26.000 m² groot, gigantisch veel groter dus dan de IVN-voedselbosjes. Maar die voedselbosjes kun je wel overal aanleggen. Je vindt ze vaak op schoolpleinen. Op de website van IVN vind je voorbeelden van "voedselbosjes" verspreid over het hele land. Veel kijkplezier!

Een gelukkig en groen, groeiend en evenwichtig 2023!

Missie

Wij willen ons terrein zodanig inrichten dat de natuur terugkeert en er meer biomassa ontstaat.

Wij willen dit doen zonder gebruik te maken van gif, in samenwerking met de natuur.

Wij streven naar een natuurlijk evenwicht tussen alles wat leeft, op en in het land, zoals planten, bomen, struiken, bloemen, bodemleven, vogels, insecten en andere dieren, de mensen die er omheen leven en de activiteiten die in de buurt plaatsvinden.

Wij willen kunnen genieten van wat er groeit, stroomt, leeft en bloeit. Water is voor ons een belangrijk element.

Wij willen het hele jaar door kunnen oogsten van noten, fruit en andere eetbare planten en minder afhankelijk zijn van eten uit de winkel.

Wij willen dit plan vormgeven en afstemmen en waar mogelijk samendoen met de mensen die om ons heen leven.